

TWAALF + 5
GROENLINKS AANBEVELINGEN
VOOR DE TOEKOMST

Een reactie op de bevindingen van de Deltacommissie

Samen *werken* met water
‘EEN LAND DAT LEEFT, BOUWT AAN ZIJN TOEKOMST’

GROENLINKS

STATENFRACHTIE PROVINCIE ZEELAND

fig 1: Verbrokkeld waterbeheer: rijk, gemeenten, provincies en waterschappen

VOORWOORD

De GroenLinks Statenfractie heeft veel waardering voor het rapport “Samen werken met water” van de commissie Veerman. Het rapport geeft een tijdige aanzet tot het nemen van maatregelen voor de lange termijn. Om de lange termijnvisie te laten slagen is het van belang de goede instrumenten tijdig in te zetten op de belangrijke onderwerpen. De GroenLinks statenfractie vindt het plan Veerman nog niet ‘af’.

Deze nota geeft aan waar GroenLinks vindt dat de provincie Zeeland aan de slag moet voor duurzaam waterbeheer. Zeeland zal keuzes moeten maken. Om snel in te spelen op de maatregelen die Veerman voorstelt, is doortastend optreden geboden. Langdurig polderen is niet nodig wanneer de provincie ook echt betrokkenheid afdwingt in plaats van vrijblijvendheid. De regietaak is hier essentieel. Daarbij is het huidige waterbeheer in Nederland sterk verbrokkeld: ministeries, provincies, gemeenten, waterschappen – ‘ieder zingt zijn eigen lied’.

INLEIDING

‘Zonder water zou Nederland ondenkbaar zijn’: de eerste zin uit het voorwoord van het rapport ‘Samen werken met water’ van de commissie Veerman. Een gedegen studie. De GroenLinks Statenfractie plaatst een paar kanttekeningen.

SAMEN WERKEN OF SAMENWERKEN?

DE ORGANISATIE VAN HET WATERWERK

De woordkeuze ‘samen’ ‘werken’ uit de titel van het rapport herbergt een risico. Uitgelegd als samenwerken stemt GroenLinks graag in. Samenwerken staat voor meewerken, opschieten. Samen werken daarentegen heeft vaak de betekenis van ‘ieder voor zich’: polderen zonder tot resultaat te komen.

Veerman doet geen uitspraken over de organisatie van het Nederlandse waterbeheer. Dat vindt GroenLinks een gemiste kans. Als het waterbeleid zo grondig aangepakt wordt, moet je ook kijken wie dat moet gaan doen: de organisatie. Duidelijker dan ooit geeft Veerman aan dat ons nu een immense taak te wachten staat. GroenLinks vindt dat zo’n taak niet opgelost kan worden met verbrokkeld waterbeheer en afwachten.

In het verlengde van de aanstelling van een Delta adviseur past een organisatie die kan beschikken over een grote besluitvaardigheid en een eenduidige regie.

Veerman pleit voor een nationale besluitvorming over en realisatie van regionale opgaven.

De waterschappen in Zeeland stellen zich bij een aantal grote ontwikkelingen op dit moment eerder op als hindermacht dan als openbaar bestuur met oog voor het algemeen belang. Daarbij worden natuurontwikkeling en integrale gebiedsontwikkelingen ondergeschikt gemaakt aan deelbelangen binnen het waterschap. Verdragende procedures tegen besluiten van collega-overheden waaraan aanvankelijk door het waterschap is meegewerkt zijn niet ongebruikelijk.

De blauwdruk van Veerman kan alleen slagen als er sprake is van een krachtdadige organisatie. GroenLinks vindt dat waterschappen aangetoond hebben daar niet in thuis te horen. Veerman ontwijkt die discussie vooralsnog door te stellen dat de politiek-bestuurlijke inrichting en cultuur uitgangspunt is. Gelet op eerdere discussies hierover in het kabinet is dit een gemiste kans.

AANBEVELING 1: POLITIEK BESTUURLIJK

De nieuwe Deltawet moet de politiek-bestuurlijke organisatie en de zekerstelling van financiën verankeren. Het huidige staatsbestel en de huidige wet- en regelgeving zijn op deze zware taak niet toegesneden. De watertaken worden ondergebracht bij rijks en/of provinciale diensten. De waterschappen houden op als vierde bestuurslaag te bestaan.

De zuiveringstaak wordt geprivatiseerd en overgedragen aan de nutsbedrijven. De waterschapsbelasting vervalt, mede omdat de inning onnodig duur is en geen objectieve lastenverdeling kent. Het adagium belang, betaling, zeggenschap is immers reeds lang verleden tijd. Een nieuwe verfrissende aanpak is dringend gewenst.

NIET ALLEEN DE GEVOLGEN, OOK DE OORZAKEN

Veerman mist de paragraaf 'klimaatverandering', de oorzaak van de zeespiegelstijging. Zeeland heeft bij het aannemen van de Kadernota Energie- en Klimaatbeleid 2008-

2012 ingezet op een CO₂ neutrale provincie in 2011. De provincie kan het probleem zeker niet alleen oplossen. Klimaatverandering vraagt om een gezamenlijke en stabiele koers. Niet alleen de dijken, ook de ruimtelijke ordening c.q. kwaliteit èn energie- en milieubeleid horen daarbij. Innovatieve oplossingen als messen die aan twee kanten snijden zijn broodnodig. Bijvoorbeeld het gebruik van waterkracht, het ontwikkelen van gebieden met winst voor economie, ecologie en veiligheid. 'Decennia lang waren zware dijken hét antwoord op gevaar vanuit zee. De laatste jaren is hier een kentering in gekomen en wordt vaker rekening gehouden met de functies van het land achter de waterkering. De wijze waarop een gebied is ingericht hangt nauw samen met de wensen van de bewoners van het gebied. Zeker in het dichtbevolkte Nederland heeft elk gebied een doel en een functie. Denk daarbij aan natuur, cultuur (bijv. historische bouwwerken), industrie, landbouw, recreatie en andere vormen van bedrijvigheid. Al deze functies zijn bepalend voor de manier waarop een gebied er uitziet en moeten worden meegenomen in het begrip ruimtelijke kwaliteit.'

AANBEVELING 2: INTEGRALE AANPAK

Provincies hebben, als gebiedsautoriteit, een logische positie om samen met het Rijk, IPO en VNG tot een verantwoorde aanpak te komen. Hierbij moet ook en met name worden ingezet op klimaatverandering, ruimtelijke kwaliteit en innovatie.

DE OOSTERSCHELDE: BADKUIP OF EEN TIJDIGE OPLOSSING?

35.000 hectare zeewater, zeehonden, zandplaten, jachthavens, vogels, recreatiebedrijven, slikken en schorren. De Oosterschelde is een van de grote wateren van Zeeland. Wanneer er geen maatregelen worden genomen, is het areaal slikken en schorren (kwelders) in 2040 grotendeels ver-

dwenen (zandhonger). Oorzaak hiervan is de aanleg van de stormvloedkering. Gaat het proces van zandhonger door, dan zal de Oosterschelde verworden tot een vlakke plas water.

Voor de periode tot 2050 ziet Veerman mogelijkheden om het estuariene karakter van Zuid-West Nederland te versterken. Als we die kans serieus willen nemen, is haast geboden om goede plannen te maken. 40 jaar voor het uitvoeren van zulke ingrijpende plannen is kort!

Als alle platen, slikken en schorren verdwijnen, wegen de nadelen van de kering niet meer op tegen de voordelen. Veiligheid blijft voorop, maar GroenLinks wil het bijzondere Oosterscheldegebied koste wat kost behouden. Dit kan door nu al plannen te maken voor herstel van de getijdendynamiek.

AANBEVELING 3: OOSTERSCHELDE

Herstel van de getijdendynamiek is mogelijk door optimalisatie van de Oosterscheldekering. De commissie Veerman ziet op termijn (mits, mits) mogelijkheden de getijdendynamiek weer bijna volledig in de Oosterschelde terug te brengen. GroenLinks wil nu al keuzes maken en maatregelen bedenken. Het terugleggen van een geoptimaliseerde kering is mogelijk en wat GroenLinks betreft een goede keuze. Als we daarvoor kiezen moet de vrijkomende kustverdediging tijdig op peil zijn. Ook voor andere keuzes geldt dat nu al maatregelen genomen moeten worden. GroenLinks vindt dat we moeten uitgaan van een zo natuurlijk mogelijke kustversterking. Water keren in de breedte heeft de voorkeur. Zo blijven de waardevolle duingebieden zo goed mogelijk in tact.

WESTERSCHELDE:

DIJKEN TOT IN DE HEMEL OF LEEFBARE OPLOSSINGEN?

Veerman is weinig creatief in het enige volledig open estuarium in Zuid-Nederland: de Westerschelde. Uitsluitend

dijk- en kruinverhoging wordt genoemd. Kennelijk is alleen zeespiegelstijging en toenemende getijdenslag van belang. GroenLinks gaat voor natuurlijker oevers aan de Westerschelde. Dat sluit beter aan bij de Lange Termijn Visie (LTV). Naast toegankelijkheid voor de haven van Antwerpen zijn en blijven veiligheid en natuurlijkheid uitgangspunt.

Van de 45.000 ha Westerschelde in 1800, is vandaag pakweg 15.000 ha veranderd in haven en industrieterreinen, akkerland, poldergrasland of binnendijks natuurgebied: Sloegebied, Braakman, Hellegat, rond het Land van Saeftinge en het Kreekrakgebied. Ook de totale oppervlakte van het Vlaamse stuk Schelde-estuarium (de Zeeschelde) is in die periode ongeveer met één derde ingekrompen. Toch blijft het volledige estuarium een indrukwekkend groot gebied van zo'n 35.000 ha. Een gebied dat internationaal (ondanks de achteruitgang) nog steeds een grote rol speelt voor veel vogels en andere natuur.

Veerman oppert in aanbeveling 4 de mogelijkheid eventueel de vaargeulen te verleggen. Dit kan mogelijk gevolgen hebben voor de stroomgeulen op de Westerschelde. Stel dat, dan is dit voor de Westerschelde voor GroenLinks ondenkbaar.

AANBEVELING 4: WESTERSCHELDE

De Westerschelde blijft een open estuarium waarbij de oevers de hoogste beschermingsstatus krijgen. Buitendijkse bebouwing en havenontwikkeling is daar niet meer mogelijk. Dijkversterking vindt in uiterste noodzaak plaats. Het uitgangspunt is terugleggen van dijken, die overslagbestendig gemaakt worden. Waar mogelijk gecombineerd met gebiedsontwikkeling ten behoeve van natuur en / of recreatie. Een vierde verdieping van de vaargeul is en blijft uitgesloten. De vlakke van de Raan en de aan weerszijden gelegen stroomgeulen blijven onaangetast.

ZOET WATER VOOR DE LANDBOUW

Veerman is niet duidelijk over de zoetwatervoorziening voor de landbouw in relatie tot het Krammer-Volkerak Zoommeer (KVZM). Waarschijnlijk wordt dit op korte termijn al urgent. Veerman wekt de indruk dat er voor de landbouw een nieuwe heffing ingesteld gaat worden (een reële prijsbepaling).

AANBEVELING 5: KRAMMER VOLKERAK

De zoet-zout gradiënt is de oplossing voor het waterkwaliteitsprobleem in het KVZM. Voorwaarde is dat er en Zoommeer voldoende zoet water beschikbaar blijft voor de landbouw. Onderzoek de mogelijkheden van zoet water uit de Brabantse wal en het geschikt maken van effluent als proceswater. Overschakeling naar zilte teelten wordt ondersteund. Om zoet water langer en beter vast te houden wordt onderzoek gedaan naar de pompcapaciteit en -inzet van gemalen.

EPILOOG

Westerschouwen lag op de punt van Schouwen onderaan de duinen, ongeveer waar nu de stormvloedkering aanlandt. Rond 1300 woonden er al kooplui, het ging er voorspoedig tot eind vijftiende, begin zestiende eeuw. Toen was het gedaan met de rijkdom. Volgens een sage eigen schuld van de bewoners. Want wat gebeurde er?

Op een dag was de visvangst buitengewoon goed geweest, men ging op huis aan. Plotseling was er opwinding onder de anders zo rustige vissers. Er was iets bijzonders gevangen: een zeemeermin. De zeemeermin smeekte om losgelaten te worden. Maar iedereen wilde haar meenemen aan wal. Toen men op het punt stond haar aan wal te brengen, ontstond er weer commotie. Een zeemeerman rees boven het water uit met een huilend kindje op zijn arm. Het kindje strekte de handjes naar moeder zeemeermin uit, terwijl moederlief uitgeput met haar glinsterende staart op het dek sloeg. Zij zei dat zij zo niet meer lang kon leven. Ondertussen waren de schepjes de haven van Westerschouwen genaderd. Vlak ervoor sprong de zeemeerman nog eenmaal omhoog en keek daarbij de vissers zwijgend aan. Plotseling sprak hij:

*“Westerschouwen, Westerschouwen
Het zal u berouwen
Dat ge hebt genomen mijnen vrouwe.
Westerschouwen zal vergaan
De toren alleen zal blijven bestaan.”*

De vissers waren niet erg onder de indruk. Veel plezier hadden ze niet van hun vangst. Nog maar nauwelijks aan wal stierf de zeemeermin. Niet lang daarna stak er een storm op. Zand en wier werden over het land gejaagd. De mensen trachtten tevergeefs te vluchten. Het dorp verging, alleen de stompe toren bleef bestaan. Zo bepaalden de meermin en de meerman van Westerschouwen volgens de sage het lot van dit dorp, waarvan de vissers niet hadden willen luisteren.

Ook nu roept de zeemeerman zijn domein te respecteren en het water als één groot goed te beschouwen. Ook nu spreekt hij voor wie wil luisteren:

*“Nederland, Nederland
Wat is er met u aan de hand?
Gij maakte jaren zee tot land.
Als ge zo door blijft gaan
Zal Nederland niet meer bestaan.”*

Wij zijn gewaarschuwd: zeespiegelstijging, meer stormen, vaker hoger water en watervervuiling. Zal ons hetzelfde overkomen als de vissers van weleer uit Westerschouwen? Nee toch!

COLOFON

Schrijvers: Gabriëlle van Dinteren, Leen Harpe
Uitgave: GroenLinks Statenfractie Zeeland
november 2008
Vormgeving en productie: Nilsson, Goes

CONTACT

Gabriëlle van Dinteren
Schuivlotstraat 78, 4373 AL Biggekerke
T. 06 3069 0207
E. gm.v.dinteren@zeeland.nl

GROENLINKS

STATENFRACHTIE PROVINCIE ZEELAND